

i većinom cjelovitih staklenih predmeta rimskoga razdoblja posebnu kategoriju čini 312 primjeraka s reljefnim žigom na dnu recipijenta, otkrivenih na tridesetak lokaliteta u Hrvatskoj.

U završnoj riječi voditeljica MIC-a za arheologiju Kristina Džin zahvalila je aktivnim sudionicima na iznesenim priopćenjima koja su pridonijela razradi teme o životu sa staklom od najstarijih razdoblja civilizacije do novijega doba, ujedno najjavivši da će sva priopćenja recenzirana i pripremljena za tisak biti objavljena 2014. u 23. svesku godišnjaka *Histria antiqua*. Podnesena priopćenja na osnovnu temu o staklu i sekcija „Novitates“ uz kvalitetnu su raspravu otvorila i brojna nova pitanja, o kojima će se zasigurno i nadalje raspravljati i istraživati te nema sumnje da su višestruki rezultati savjetovanja u Puli i Zadru ostavili plodan trag na svakom sudioniku. Međunarodni savjet MIC-a za arheologiju kroz dva će mjeseca, izabравši između tri predložene teme, objaviti osnovnu temu 20. međunarodnoga arheološkog savjetovanja, koje će biti održano posljednjega tjedna u studenome 2014. i vjerojatno posvećeno Vesni Girardi Jurkić.

Mirko Jurkić

Stručni skupovi za učitelje i nastavnike povijesti u organizaciji nakladničkih kuća, Pula, 7. studenoga, 2. i 10. prosinca 2013. te 22. i 23. siječnja, 10. veljače i 15. svibnja 2014.

U Osnovnoj školi Veli Vrh u Puli održan je 7. studenoga 2013. stručni skup za učitelje povijesti Istarske županije u organizaciji nakladničke kuće Profil. Skup je održan u sklopu predstavljanja novih udžbeničkih izdanja Profila, a radionicu za nastavni predmet povijest *Kreativna i zabavna nastava povijesti – rad s različitim vrstama povijesnih izvora* vodio je Darko Benčić, profesor povijesti iz Zagreba.

U uvodnom se dijelu radionice Benčić osvrnuo na Bloomovu taksonomiju, na njezino kognitivno, afektivno i psihomotorno područje. Govoreći o kognitivnom području te taksonomije nabrojao je šest razina znanja odnosno glagola (zapamti, objasni, primijeni, analiziraj, vrednuj, kreiraj) koji karakteriziraju svaku razinu te ključne riječi i pitanja za svaku razinu. Afektivno područje uključuje zamjećivanje fenomena (svijest, sposobnost

slušanja, selekciju pažnje), reagiranje na fenomen, zauzimanje stava (vrijednosti koje osoba pridaje određenom objektu, fenomenu ili ponašanju), sistematizaciju stavova i karakterizaciju (u skladu sa stavovima). Psihomotorno područje uključuje fizičko kretanje, koordinaciju i motoriku. Razvoj tih vještina zahtijeva vježbu i mjeri se brzinom, preciznošću, točnošću procedure i tehnikom izvođenja. Psihomotorno se područje također dijeli na nekoliko razina (imitacija, manipulacija, preciziranje, koordinacija i automatizacija). Govoreći o ciljevima (ishodima) učenja, objasnio je svaku od šest razina (znanje, razumijevanje, primjena, analiza, vrednovanje i sinteza) te naveo ključne glagole koji opisuju aktivnosti koje treba vježbati i mjeriti na svakoj razini.

Drugi se dio radionice odnosio na korištenje pisanih povijesnih izvora u nastavi povijesti. Pisani povijesni izvori pripadaju najvažnijim i najčešće korištenim izvorima. Međutim, izvore treba čitati kritički – to znači da uvijek moramo provjeravati što u njima piše, nastojati utvrditi jesu li njihovi autori dobro upućeni u ono što pišu i s kojim su namjerama pristupili pisanju. Ako je netko svjedok ili sudionik nekoga događaja, ne znači da je uvijek upoznat sa svim detaljima ili da sve želi iznijeti. Zato valja pročitati ne samo izvor, nego doznati i informacije o svakom izvoru – one nam donose podjednako važne podatke kao i sam izvor. Stoga treba postaviti određena pitanja i na njih pokušati odgovoriti: tko? (autor), kada? (vrijeme).

U trećem je dijelu radionice Darko Benčić predstavio Predložak za analizu pisanih izvora. Predložak se sastojao od dvadesetak pitanja koja su se odnosila na opis i interpretaciju izvora. Nazočni su učitelji na osnovi Predložka analizirali dobivene pisane izvore.

Zanimljiva i dinamična radionica završena je s didaktičko-metodičkim prijedlozima obrade i organizacije nastavnoga sata te oblicima i metodama rada s pisanim povijesnim izvorima.

Stručni skup *Inspiracija, susret i inovacija* u organizaciji Školske knjige održan je u hotelu Park Plaza Histria u Puli 2. prosinca 2013. godine. Nazočni su učitelji i nastavnici imali priliku čuti dva vrlo zanimljiva predavanja „Nove metode i vještine poučavanja u razrednoj nastavi“ te „Kreativni svijet znanja“.

Novi naraštaji učenika odrasli su u digitalnom svijetu i informacije žele primati kratko, sažeto i jasno, s naglaskom na vizualne elemente i inte-

raktivnost. Motiviranje učenika jedna je od ključnih zadaća učitelja i izazov s kojim se moraju svakodnevno nositi. Školska knjiga predstavila je i novi multimedijски portal, inovativno multimedijско rješenje za podršku učiteljima u nastavi. Riječ je o suvremenom edukativnom materijalu koji će pomoći učiteljima u pripremi nastavnoga sadržaja.

Sudionici su dobili i priliku upoznati se s novim materijalima, koji nisu drugačiji samo tehnološki, već su i strukturno i kognitivno prilagođeni novim generacijama. Školska knjiga već godinama organizira predavanja za stručne aktive kako bi pomogla učiteljima da se prilagode promjenama te da na nov način počnu rješavati moguće probleme u radu s novim naraštajima učenika. Kako nastava može biti kreativnija i uzbudljivija, pokazali su novim udžbenicima s višemedijским materijalima koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Uz nove udžbenike predstavljen je i stručno pripremljen sadržaj za učenike s posebnim potrebama, kao i za one nadarene, koji će tako dobiti priliku da obogate svoje znanje dodatnim informacijama te naprednijim zadacima.

Nakon predavanja sudionici su imali priliku pogledati najnovija izdanja udžbenika nakladničke kuće. Među izloženim primjercima bili su i novi udžbenici iz povijesti, koji su u odnosu na prethodne suvremeniji i još više prilagođeni učenicima.

Stručni skup na temu *Mediji i promidžba u 20. stoljeću* u organizaciji nakladničke kuće Alfa održao je 10. prosinca 2013. profesor Stjepan Bekavac u pulskom hotelu Park Plaza Histria. Nakon što je sudionicima ukratko obrazložio što ga je potaknulo na to da se upusti u istraživanje povijesti medija i promidžbe, objasnio je ključne pojmove poput medija, promidžbe i plakata. Složeno pitanje medijskih utjecaja na pojedinca pobuđuje iznimno zanimanje te je predmet brojnih istraživanja. Temeljna je zadaća medija kao komunikacijskoga sredstva utjecaj na pojedinca, obitelj i društvo u širem smislu riječi, a razvoj medija ima dugu povijest. Tijekom predavanja naglasak je stavljen na vizualni medij kao komunikacijsko sredstvo kojime se izriče neka poruka čiji je osnovni cilj uspostava masovne komunikacije.

Riječ promidžba (propaganda) svoje je negativno značenje dobila tijekom pojave i djelovanja totalitarnih režima – fašizma, nacizma, komunizma i nacionalizma – kada je postala plansko širenje prvenstveno ideja i ideologije pa zatim učenja i principa. Njezina je zadaća da ljudi što bolje

shvate novi svjetonazor i prihvate ga kao svoj na što dulje vrijeme. Promidžba je usmjerena prema pojedinom narodu i ona podliježe državnim interesima. Predavač je za primjer naveo pojavu Adolfa Hitlera, koji je Nijemce prikazivao kao rasni i kulturološki najvrjedniji narod. Cilj je promidžbe izgraditi javno mišljenje kao odnos ili kao jedan od odnosa prema unutarnjoj ili vanjskoj politici, tj. odnos građana određene države prema političkim zbivanjima. Od prve polovice prošloga stoljeća mediji počinju dobivati sve veću i veću ulogu u stvaranju slike neke zemlje. U vrijeme Drugoga svjetskog rata bilo je važno imati vojsku, vojnu industriju i pomno razrađenu vojnu taktiku, ali najvažnije je ipak bilo imati što bolju promidžbu. To je bilo vidljivo i u razdoblju Hladnoga rata, kada smo imali dva zatvorena sustava (zapadni i istočni, SAD i SSSR), a glavne su suprotnosti bile vezane za njihova različita poimanja općih vrijednosti, kao i raspodjelu moći u svijetu. Uporaba medija tada je bila ključna da bi se pridobilo javno mnijenje.

Predavanje je bilo popraćeno nizom slikovnih prikaza, plakata koji su kroz povijest, ovisno o situaciji, mijenjali svoje izgleda i poruke. Pojava plakata kao sredstva komunikacije ima bogatu povijest i vezana je uz razvoj tiskarskih tehnika. Plakat je društveni proizvod, njegov instrument koji ima društvenu, estetsku i praktičnu namjenu. Postoji cijeli niz plakata koji imaju zadaću obavijesti, nudenja usluga ili proizvoda, upozorenja ili pak političku zadaću. Prilikom izrade plakata važno je imati na umu koju poruku on treba prenijeti društvu. U cilju što učinkovitijega prenošenja poruke plakat mora zadovoljiti estetske (odnos slike i teksta, uporaba veličine slova, boje itd.) i komunikacijske kriterije (jasnoća poruke sadržaja koji se oglašava).

Predavač je prisutnima pokazao cijeli niz plakata koji su obilježili razne povijesne događaje. Svaki je od njih imao neku poruku, ovisno o povijesnom razdoblju ili pojedinom događaju kao povijesnim prilikama u kojima je nastao. Sudionici su tako imali priliku vidjeti plakate iz razdoblja Drugoga svjetskog rata i Hladnoga rata, a bilo je i plakata s naših prostora, kao i plakata iz susjednih nam zemalja.

Stjepan Bekavac naglasio je da svaki profesor prilikom rada u nastavi mora dobro paziti koje će povijesne izvore i kako se njima koristiti u svom radu. Svaki povijesni izvor prenosi nam neku poruku. I autori udžbenika ponekad znaju pogriješiti prilikom odabira nekoga izvora. To se posebice odnosi na slikovne materijale, koji nam vrlo često tako mogu prenijeti

krivu poruku. Skup je završio uz prigodno druženje predavača i sudionika u opuštenoj atmosferi, u kojoj su izmjenjivali svoja iskustva, zapažanja i mišljenja.

Stručni skup u organizaciji Školske knjige održan je 22. siječnja 2014. u Osnovnoj školi Veli Vrh u Puli. Tema je skupa bila *Isprepleteni svijet: nitima preko granica*, a sastojao se od dva predavanja. Prvo je održala Matilda Bulić iz Zagreba, koja je govorila o građanskim kompetencijama. Naglasila je da su građanske kompetencije ključne za razvoj aktivnoga i odgovornoga građanstva usmjerenoga prema cjeloživotnom učenju. Osvrnula se i na Bloomovu taksonomiju u kojoj je naglasak stavljen na kognitivno i afektivno područje. Profesorica Bulić ujedno je predstavila i Hrvatski kvalifikacijski okvir kod kojega je naglasila važnost ishoda, odnosno rezultata učenja.

Drugo je predavanje održala Višnja Kolumbić, a bilo je namijenjeno učiteljima povijesti i geografije koji rade u osnovnim školama. Izlaganje je posvetila načinima proizvodnje različitih materijala. Sudionici su imali priliku slušati o povijesti proizvodnje tkanina, o različitim vrstama tkanina, o njihovu podrijetlu (biljno, životinjsko, mineralno i sintetičko). Vrlo je zanimljivo bilo izlaganje o povijesti proizvodnje svile, o njezinim putovima na zapad, različitim načinima proizvodnje u Kini, Japanu, Bizantu i Italiji te razvoju tekstilne industrije u Europi i svijetu. Predavanje se sastojalo od brojnih zanimljivih priča i u potpunosti je ispreplitalo povijest i geografiju, a bilo je upotpunjeno nizom videozapisa te eksperimenata s tekstilom. Na kraju je predavačica iznijela i kratak pregled povijesti mode te tako zaokružila druženje.

Sljedećega je dana održan istoimeni skup u Osnovnoj školi Marije i Line u Umagu za učitelje povijesti i geografije iz sjeverozapadne Istre.

U hotelu Park Plaza Histria u Puli održan je 23. siječnja 2014. stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti u organizaciji izdavačke kuće Alfa, koji se sastojao od dva dijela. U prvom je dijelu predavanje „Vrijeme je za knjige – polica s knjigama ili o vremenskoj prognozi ili koječemu“ održao glavni meteorolog Hrvatske radiotelevizije Zoran Vakula povežavši povijest i meteorologiju, tako da je dao pregled povijesti meteorologije u Europi i Hrvatskoj. Napomenuo je da se meteorologija prvi put spominje kod Ari-

stotela u 4. stoljeću prije Krista. Na prostoru Hrvatske meteorološka se mjerjenja provode još od 1861., a prva su se obavljala na Griču, na Hvaru te u Osijeku. U drugom je dijelu stručnoga skupa glavni Alfin urednik za povijest Stjepan Bekavac predstavio nove udžbenike, didaktički materijal te Alfin portal na mrežnim stranicama.

U pulskome Domu hrvatskih branitelja održan je 10. veljače 2014. drugi stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti Istarske županije u školskoj godini 2013./2014. u organizaciji nakladničke kuće Profil. Vrlo zanimljiv i sadržajan stručni skup bio je organiziran u tri dijela. U prvom je dijelu Ivona Savić, urednica za povijest u izdavačkoj kući Profil, držala predavanje na temu „Integracija nastavnog gradiva u digitalnom okruženju“. Predstavivši Profil klik, prvu hrvatsku softversku platformu za multimedijalne digitalne udžbenike, Savić je nazočnim učiteljima i nastavnicima pokazala načine interakcije s nastavnim gradivom. Napomenula je da Profil klik predstavlja značajan iskorak u usporedbi s dosadašnjim rješenjima za multimedijske sadržaje donoseći nove mogućnosti svojim korisnicima, koji mogu pristupiti svojem Profil klik naslovu s bilo kojega računala ili tableta, a sav sadržaj, bilješke, oznake i intervencije koje su napravili da bi poboljšali učinkovitost učenja uvijek su usklađeni i ažurirani. Sadržaj udžbenika utemeljen je na poznatome, preglednome i metodički osmišljenome obliku tiskanoga izdanja. Snalaženje je u digitalnome udžbeniku jednostavno i lako jer se korisnik njime može služiti paralelno s tiskanim izdanjem. Stranice se mogu listati jedna za drugom, poglavlje za poglavljem, ili pregledavati napreskokce, po proizvoljnom redosljedu. Vrlo je korisna i opcija pretraživanja cjelokupnoga sadržaja pomoću ključne riječi, koja omogućuje pronalazak svih stranica na kojima se pojavljuje traženi pojam. Govoreći o multimediji Savić je istaknula da su svakom udžbeniku dodani videozapisi, zvukovni zapisi, interaktivni objekti i kvizovi, slikovni prilozi i fotogalerije, dokumenti, poveznice na mrežne stranice i poveznice na sadržaje unutar knjige. Sav multimedijски sadržaj je pomno odabran, namijenjen isključivo obrazovnoj svrsi, otkupljen od poznatih produkcijskih kuća poput BBC-ja ili ciljano stvoren u vlastitoj produkciji kako bi bio u potpunosti usklađen sa zahtjevima i osobitostima hrvatskoga obrazovnog sustava. Završavajući svoje predavanje Savić je napomenula da korisnik digitalnoga udžbenika može kreirati vlastiti sadr-

žaj obilježavanjem teksta udžbenika raznim bojama, a sav obilježeni tekst pregledati na jednom mjestu, ispisati ga ili prenijeti kao zaseban dokument na svoje računalo. Korisnik može pisati bilješke, dodati im mrežni sadržaj i sve zajedno ispisati ili izvaditi kao vlastitu skriptu te označavati sebi važne stranice.

U drugom je dijelu skupa glumac Vili Matula odigrao predstavu, monodramu „Postdiplomsko obrazovanje“, u kojoj u obliku predavanja studentima progovara o trenutno vrlo „perspektivnom“ zanimanju u Hrvatskoj – kriminalnom. U duhovitoj predstavi govori o hrvatskoj zbilji i dijeli savjete mladim ljudima koji žele uspjeti u hrvatskom društvu, a stekli su diplomu nekoga fakulteta.

Završni je dio skupa bio predviđen za predstavljanje autora i udžbenika iz povijesti za osnovnu školu. Autori udžbenika za peti razred osnovne škole su Duša Šarunić i Darko Benčić, za šesti razred Neven Budak i Marija Mogorović Crljenko, za sedmi razred Damir Agičić, a za osmi razred Vesna Đurić i Snježana Koren.

Stručni skup *Emocionalna inteligencija u nastavi* održan je 15. svibnja 2014. u hotelu Park Plaza Histria u organizaciji nakladničke kuće Školska knjiga. Predavanje „Emocionalna inteligencija u nastavi“ održala je profesorica sociologije Sanja Zdunić. Započela ga je definiranjem pojma emocija ili osjećaja, čovjekovih reakcija na neki događaj koje nadopunjuju nedostatke mišljenja i daju infrastrukturu za društveni život. Dan je i uvid u dvije osnovne vrste emocija, one pozitivne i one negativne, s kojima se susrećemo svaki dan u svakodnevnom životu. U obitelji i školi obično se uči samo da pojedinac treba kontrolirati svoje ponašanje, a iskazivanje i kontrola emocija su zapostavljeni i interpretirani na krive načine. Emocije su rezultat međusobnih utjecaja bioloških karakteristika pojedinca (uzbudljivosti, reaktivnosti, temperamenta) i njegova socijalnoga učenja te pod snažnim utjecajem kulturalnih ideala. U svakodnevnom životu pojedinca važan element uz emocije čini i emocionalna inteligencija.

Emocionalna se inteligencija sastoji od ključnih elemenata kao što su samosvijest, samokontrola, motivacija, empatija te društvene vještine koje primjenjujemo u svakodnevnom životu. Uspješne učitelje i nastavnike ne određuje njihov kvocijent inteligencije koliko njihova emocionalna inteligencija. Pod tim se pojmom podrazumijeva čitav sklop sposobnosti

koje određuju kako da se ljudi nose sa svojim osjećajima, kako i na koji način surađuju i komuniciraju s drugim ljudima. Emocionalna se inteligencija sastoji od tri stupnja. Prvi stupanj čini osjećanje (prepoznavanje i imenovanje emocija), drugi stupanj promišljanje (određivanje intenziteta pojedine emocije), dok treći stupanj čini djelovanje (transformacija emocije u odgovarajući oblik reakcije tj. ponašanja). Predavačica je naglasila da većina ljudi ne zna točno odrediti svoje emocionalno stanje u određenoj situaciji. Smatra da djeca od učitelja ili nastavnika, kojega doživljavaju kao ravnodušnu i hladnu osobu ili kao osobu koja se prema njima ne odnosi kao prema ljudskim bićima dostojnima pažnje i poštovanja, neće mnogo naučiti. Emocionalno inteligentan nastavnik će, na primjer, umjesto zastrašivanja neuspjehom u životu ako se ne uči i ne nauči gradivo, motivirati svoje učenike pozitivnim emocijama. To se osobito odnosi na učenike koji imaju poteškoća u svladavanju nastavnoga gradiva. Nastavnik koji prepoznaje njihovu poteškoću ne osuđuje ih zbog toga, nego pronalazi nešto u čemu je to dijete dobro i uspješno. Sposobnost upravljanja svojim i tuđim emocijama ublažavajući negativne, a pojačavajući pozitivne emocije, kao jedna od sposobnosti modela emocionalne inteligencije, prenesena u školsko okruženje može višestruko koristiti u postizanju boljega uspjeha učenika. Zdunić je na kraju zaključila da su dosadašnja istraživanja pokazala da svi učenici, ali posebno oni s emocionalnim poteškoćama, imaju koristi od učitelja/nastavnika koji su se upoznali s konceptima i postupcima emocionalne inteligencije. Ta korist ogleda se u smanjenju agresivnoga ponašanja kod učenika, povećanju motivacije i boljem školskom uspjehu. Nužno je da se učitelji i nastavnici što više educiraju o emocijama, emocionalnom ponašanju te konceptu emocionalne inteligencije jer se nastavni sat ne sastoji samo od intelektualnih, nego i od emocionalnih komponenti, koje su ključne prilikom usvajanja, izlaganja i reproduciranja nastavnoga gradiva. Inspirativno izlaganje profesorice Zdunić imali su priliku čuti i učitelji i nastavnici osnovnih i srednjih škola u Rijeci na stručnom skupu održanom 1. veljače 2014. godine.

Igor Jovanović